מהדורה למורה – הכנה למבחן

- מטרה: חזרה מסכמת לקראת המבחן על ארבעת הנושאים.
- זמן מומלץ: 35 דקות
- מסלול: עולים · חט"ב · תיכון
- הפעילות באתר: https://historia-et-hachadasha.sites.tab.bot/mivchan.html

הנחיות להפעלה

- דף הכנה למבחן – מבוסס על ארבעת נושאי המבחן באתר (נאורות, אמנציפציה, מהפכה תעשייתית, השכלה), באותו מבנה: ידע ומושגים, ציר זמן ומקור, הבנה וכתיבה.
- לוודא: שנת פרסום 'מסה על הסובלנות' של וולטר – 1763
- לוודא: 'שתי מסות על הממשל' של לוק – 1689 (שנת ההדפסה; על השער 1690)
- לוודא: שוויון ליהודי אוסטריה-הונגריה – 1867 (החוקה של דצמבר 1867)
- לוודא: שנות חייו של קלרמון-טונר 1757–1792
- לוודא: 'הצו המביש' של נפוליאון – 1808 (ל-10 שנים)
- לוודא: שנת המצאת ה'ג'ני הטווה' – בסביבות 1764–1765 (פטנט 1770)
- לוודא: פטנט וואט – 1769; מנועים מסחריים – 1776
- לוודא: פטנט הנול המכני של קרטרייט – 1785
- לוודא: שנות חייו של נפתלי הרץ ויזל 1725–1805
- לוודא: 'הקיצה עמי' של יל"ג – 1863 (פורסם 1866)
- לוודא: 'חינוך נערים' בברלין – 1778
- לוודא: שנות פרסום תרגום מנדלסון 1780–1783
- בגרסה זו: שפה פשוטה ומשפטים קצרים, ומילון קטן בתחילת הדף. מומלץ לעבור על המילון יחד לפני התרגול.

מפתח תשובות

ידע ומושגים

#	תשובה
1	א – היכולת האנושית לחשוב, לשפוט ולהסיק מסקנות באופן הגיוני – בסיס הידע לפי הנאורות.
2	ג – מתן שוויון זכויות אזרחיות ופוליטיות לקבוצה שהייתה מופלית, כאן – ליהודים.
3	ג – החלפת עבודת ידיים בעבודה של מכונות.
4	ג – תנועה יהודית שקראה לשלב השכלה כללית ותרבות אירופית בחיים היהודיים.

מיון מושגים לפי נושא

#	תשובה
עידן הנאורות	ריבונות העם
האמנציפציה	'העסקה' של האמנציפציה
המהפכה התעשייתית	עיור
תנועת ההשכלה היהודית	'המאסף'

ציר זמן

#	תשובה
1	מונטסקייה מפרסם את 'רוח החוקים' – הפרדת רשויות
2	ריצ'רד ארקרייט פותח מטווייה ממוכנת בקרומפורד
3	נפתלי הרץ ויזל מפרסם את 'דברי שלום ואמת'
4	שוויון זכויות ליהודים הספרדים-הפורטוגזים בצרפת

נכון או לא נכון

#	תשובה
1	נכון
2	נכון
3	לא נכון – השנה הנכונה: 1769
4	לא נכון – השנה הנכונה: 1825

כותבים

#	תשובה
—	תשובה אישית: רעיון מרכזי ברור, נימוק/דוגמה, משפטים שלמים

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

הכנה למבחן – דף תרגול

מילון קטן – מילים חשובות

מילה		הסבר פשוט
תבונה (רציונליזם)		היכולת האנושית לחשוב, לשפוט ולהסיק מסקנות באופן הגיוני (reason)
זכויות טבעיות		זכויות שיש לכל אדם מעצם היותו אדם, כמו הזכות לחיים, לחירות ולרכוש. (rights)
אמנציפציה		מתן שוויון זכויות אזרחיות ופוליטיות לקבוצה שהייתה מופלית, כאן (emancipation (equal rights))
אוטונומיה קהילתית		ניהול עצמי של הקהילה היהודית: בתי דין, גביית מסים ומוסדות חינוך משלה.
מיכון		החלפת עבודת ידיים בעבודה של מכונות.
שיטת המפעל		ריכוז עובדים ומכונות במבנה אחד, תחת פיקוח ובשעות עבודה קבועות. (factory)
השכלה		תנועה יהודית שקראה לשלב השכלה כללית ותרבות אירופית בחיים היהודיים.
משכיל		איש תנועת ההשכלה, שלמד גם לימודים כלליים ופעל להפצתם. (maskil (supporter of the Haskalah))

חלק א' – ידע ומושגים

הקיפו את ההגדרה הנכונה.

1. מה פירוש המושג "תבונה (רציונליזם)"?

א) היכולת האנושית לחשוב, לשפוט ולהסיק מסקנות באופן הגיוני – בסיס הידע לפי הנאורות.

ב) נכונות לאפשר לבני דתות ואמונות שונות לחיות לפי דרכם בלי רדיפה.

ג) תהליך שבו הדת מאבדת מהשפעתה על תחומי חיים כמו שלטון, מדע וחינוך.

2. מה פירוש המושג "אמנציפציה"?

א) ניהול עצמי של הקהילה היהודית: בתי דין, גביית מסים ומוסדות חינוך משלה.

ב) רובע נפרד בעיר שבו חויבו היהודים לגור, בדרך כלל מוקף חומה ושערים.

ג) מתן שוויון זכויות אזרחיות ופוליטיות לקבוצה שהייתה מופלית, כאן – ליהודים.

3. מה פירוש המושג "מיכון"?

א) שינויים בשיטות החקלאות שהגדילו את התנובה ושחררו עובדים לעבודה בתעשייה.

ב) מעבר של אוכלוסייה מהכפר לעיר וגידול מהיר של הערים.

ג) החלפת עבודת ידיים בעבודה של מכונות.

4. מה פירוש המושג "השכלה"?

א) מונח של ויזל לידע הכללי – מוסר, שפות, מדעים ומקצועות.

ב) איש תנועת ההשכלה, שלמד גם לימודים כלליים ופעל להפצתם.

ג) תנועה יהודית שקראה לשלב השכלה כללית ותרבות אירופית בחיים היהודיים.

חלק ב' – מיון מושגים לפי נושא

כתבו כל מושג בעמודת הנושא שלו.

'העסקה' של האמנציפציה | **עיור** | **ריבונות העם** | **'המאסף'**

עידן הנאורות	האמנציפציה	המהפכה התעשייתית	תנועת ההשכלה היהודית

חלק ג' – ציר זמן

מספרו את האירועים לפי סדר הזמן.

מספר	שלב
___	מונטסקייה מפרסם את 'רוח החוקים' – הפרדת רשויות
___	נפתלי הרץ ויזל מפרסם את 'דברי שלום ואמת'
___	שוויון זכויות ליהודים הספרדים-הפורטוגזים בצרפת
___	ריצ'רד ארקרייט פותח מטווייה ממוכנת בקרומפורד

חלק ד' – נכון או לא נכון

סמנו ✓.

#	משפט	נכון	לא נכון
1	הנאורות הייתה במאה ה-18 באירופה.	◯	◯
2	אמנציפציה היא שוויון זכויות.	◯	◯
3	בשנת 1780–1783: ג'יימס וואט רושם פטנט על מנוע קיטור משופר.	◯	◯
4	בשנת 1783: נפתחת מסילת הברזל סטוקטון–דרלינגטון.	◯	◯

חלק ה' – כותבים

בחרו נושא אחד מהמבחן וכתבו 3 משפטים: מה קרה, מתי, ומה השתנה.

כרטיס יציאה

הנושא שאני הכי מוכן/ה אליו:

הנושא שאחזור עליו:

שאלה לשאול את המורה לפני המבחן: